

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Відділ моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти

Бібліографічний покажчик наукових праць

**відділу моніторингу та оцінювання якості
загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України
(2015 – 2017)**

за науковою редакцією
доктора педагогічних наук, доцента
Ю. О. Жука

Київ-2019

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
(протокол № 1 від 16. 02. 2018 р.).*

Упорядник: *Науменко С.О.*

Бібліографічний покажчик наукових праць відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України (2015 – 2017) : довідник / за ред. Ю. О. Жука; [упоряд. : Науменко С.О.] (електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2019. 41 с.

У бібліографічному покажчику систематизовано публікації наукових співробітників відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України за результатами виконання НДР «Моніторингові системи оцінювання якості освіти на основі тестових технологій» (2015-2017 рр).

Видання адресоване науковцям, педагогічним працівникам, докторантам, аспірантам, здобувачам вищої освіти та усім тим, хто цікавиться питаннями моніторингу та оцінювання в освіті.

Кожна публікація супроводжується реферативним оглядом українською й англійською мовами. Після назви публікації у квадратних дужках подається її переклад англійською мовою (за потреби складати References за одним із міжнародних стандартів).

ISBN 978-966-644-509-7

© Інститут педагогіки НАПН України, 2019.

© Педагогічна думка, 2019.

ЗМІСТ

Розділ I. МОНОГРАФІЇ.....	5
Розділ II. ПОСІБНИКИ.....	6
Розділ III. СТАТТІ У НАУКОВИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ	9
Розділ IV. МАТЕРІАЛИ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, СЕМІНАРІВ.....	38
Розділ V. ДИСЕРТАЦІЇ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА Й КАНДИДАТА НАУК	59

МОНОГРАФІЇ

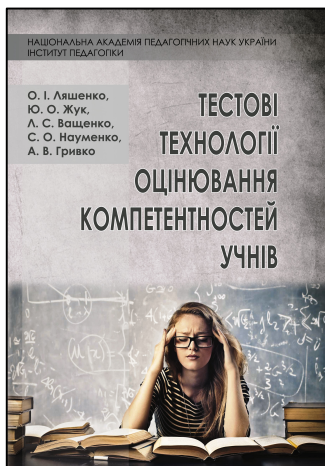
Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Жук Ю. О.,
Ващенко Л. С., Гривко А. В., Науменко С. О.
Теоретико-методичні засади побудови
моніторингових систем оцінювання якості
загальної середньої освіти [The
theoretical and methodical principles of
the monitoring systems constructing for
assessment of the quality of general
secondary education] : монографія / за
ред. О. І. Ляшенка, Ю. О. Жука. Київ : ТОВ
«КОНВІ ПРІНТ», 2018. 160 с.

У монографії розглянуто основні теоретичні й методичні проблеми побудови моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти, зокрема з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Наконкретних прикладах показано можливості використання різноманітних моніторингових систем для визначення рівня сформованості компетентностей в учнів середньої школи у процесі вивчення окремих навчальних предметів із застосуванням тестових технологій з урахуванням специфіки їх навчання. Робота спрямована на підвищення якості підготовки працівників загальноосвітніх навчальних закладів та установ управління освітою в галузі педагогічного оцінювання, тестування та моніторингу якості освіти. Може використовуватися у навчальному процесі за різними кваліфікаційними рівнями із спеціальності 8.18010022 «Освітні вимірювання», в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у процесі організації педагогічних вимірювань у загальноосвітніх навчальних закладах.

The monograph reviewed the main theoretical and methodological problems of the monitoring systems constructing for assessment of the quality of general secondary education, in particular, with using means of information and communication technologies. On the specific examples the possibility the using of the variety of the monitoring systems to determine the level of the formation of the competences in the pupils of secondary school in

the process of learning particular educational subjects with using test technologies, taking into account the specifics of their learning are showed. The work is directed at the improving of the quality of training of the workers of the general educational institutes and the establishments of education management in the area of the pedagogical assessment, testing and monitoring of the quality education. It can be used in the educational processes at the different qualification levels in the specialty 8.18010022 «The education measurements», in the system of professional development of the pedagogical personnel, in the process of organization of the pedagogical measurements in the general educational institutes.

ПОСІБНИКИ

Ляшенко О. І., Жук Ю. О., Ващенко Л. С., Гривко А. В., Науменко С. О. Тестові технології оцінювання компетентностей учнів [Test evaluation technologies competencies of pupils] : посіб. / за ред. Ляшенка О. І., Жука Ю. О. Київ : Видавничий дім «Сам», 2017. 302 с.

У посібнику розкрито прикладні питання застосування тестових технологій для оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної і старшої школи. На конкретних прикладах показано можливості визначення рівня сформованості компетентностей в учнів середньої школи в

процесі вивчення окремих навчальних предметів із застосуванням тестових технологій з урахуванням специфіки їх навчання. Робота спрямована на підвищення якості підготовки працівників загальноосвітніх навчальних закладів та установ управління освітою в галузі педагогічного оцінювання, тестування та моніторингу якості освіти. Може використовуватися у навчальному процесі за різними кваліфікаційними рівнями із спеціальності

8.18010022 «Освітні вимірювання», в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у процесі організації педагогічних вимірювань у загальноосвітніх навчальних закладах.

The manual application disclosed the application of test technology to assess key competencies and subject of basic and high school. In specific examples illustrate the possibility of determining the level of formation kompetentostey in high school pupils in the study of certain subjects using test technologies specific to their training. Work aimed at improving the quality of training of secondary schools and institutions of management education in the field of educational assessment, testing and monitoring the quality of education. Can be used in the educational process on different qualification levels specialty 8.18010022 "Educational Measurements" in-service training for teachers, in the organization of pedagogical measurement in secondary schools.

Лукіна Т. О. Управління якістю освіти [Management of education quality] : навч. посібн. Київ, 2015. 186 с.

У першому розділі навчального посібника викладено основні положення теорії управління якістю освіти, подано сутність та структуру поняття якості освіти як об'єкту вимірювання та оцінювання. Розкрито зміст державної освітньої політики України щодо забезпечення якості освіти та підходів до визначення її результативності та ефективності. Подано організаційні структури та механізми управління якістю освіти. Визначено сутність принципу реалізації доступності освіти як вихідної умови забезпечення її якості.

Другий розділ присвячено викладу методологічних засад, а також технології організації та проведення моніторингу якості освіти.

Посібник призначено для використання у навчальному процесі за різними кваліфікаційними рівнями із спеціальностей 8.18010022 «Освітні вимірювання», 28.1 «Публічне управління та адміністрування», в системі підвищення кваліфікації державних службовців у сфері освіти та посадових осіб місцевого самоврядування, педагогічних кадрів, у процесі організації педагогічних вимірювань у системі освіти.

The first chapter of the textbook outlines the main provisions of the theory of quality education management, describes the essence and structure of the notion of education quality as an object of measurement and

evaluation. The content of the state educational policy of Ukraine concerning the quality of education and approaches to determining its effectiveness and effectiveness is revealed. The organizational structures and mechanisms for quality education management are presented. The essence of the principle of the accessibility of education as the initial condition for ensuring its quality is determined.

The second section is devoted to the presentation of methodological principles, as well as the technology of organizing and monitoring the quality of education.

The manual is intended for use in the educational process at various qualification levels in specialties 8.18010022 "Educational measurements", 28.1 "Public administration and administration", in the system of training of civil servants in the field of education and officials of local self-government, pedagogical staff, in the process of organization of pedagogical measurements in the education system.

Лукіна Т. О. Управління якістю освіти [Management of quality of education] : посібн. для викладача. К., 2015. 46 с.

Посібник для викладача присвячений методичним та організаційним питанням планування, підготовки та проведення лекційних, практичних і семінарських занять з навчальної дисципліни "Управління якістю освіти" магістерської програми спеціальності "Державне управління у сфері освіти". Подано тематичний план і структуру дисципліни, зміст навчальних занять, список рекомендованої літератури для опанування дисципліни. Особливу увагу приділено питанням методики організації та проведення практичних і семінарських занять, застосування методів колективної, групової та індивідуальної роботи слухачів.

Розраховано на викладачів спеціальності "Державне управління у сфері освіти", методистів системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, науковців.

The tutor's manual is devoted to the methodological and organizational issues of planning, preparation and holding of lectures, practical and seminar classes on the educational discipline "Management of the quality of education" of the master's program of the specialty "Public Administration in the field of education". The thematic plan and the structure of the discipline, the content of the training sessions, the list of the recommended literature for mastering

the discipline have been submitted. Particular attention is paid to the methods of organizing and conducting practical and seminary classes, the application of methods of collective, group and individual work of students.

It is designed for teachers of the specialty "Public administration in the field of education", methodologists of the system of training, retraining and professional development of civil servants and scientists.

СТАТТІ

Ващенко Л. С., Бейдерман Б. В., Новченкова К. Д. До портрета педагога експериментального навчального закладу [To the teachers' portrait of the experimental educational institution]. *Біологія і хімія в рідній школі*. 2016. № 5. С. 36-39.

У статті представлено результати опитування педагогів і старшокласників експериментального навчального закладу щодо виявлення їхніх ціннісних орієнтирів. За допомогою питальника Ш. Шварца виокремлено цінності, які визначають діяльність, що є основою життєвої поведінки вчителів і учнів. Результати опитування дали змогу визначити соціальну і професійну позиції педагогів і стали підставою для висновків, що в галузі є вчителі, які готові не лише сприймати й упроваджувати реформи, а й бути їх ініціаторами.

The paper presents the results of a survey of high school students and teachers of experimental educational institution to identify their values. With using questionnaire S. Schwartz authors singled out the values that define the activity that is the basis of life behavior of teachers and students. The survey results helped to define social and professional position of teachers and rise to the conclusion that in the area there are teachers who are willing not only to accept and implement reforms, but also to initiate the creation of them.

Ващенко Л. С. Експериментальне оцінювання предметних біологічних компетентностей старшокласників [Experimental evaluation of the biological subject competence seniors]. *Біологія і хімія в рідній школі*. 2016. № 2. С. 38-42.

У статті подано результати експериментального дослідження щодо оцінювання рівня сформованості предметних біологічних компетентностей старшокласників. При цьому було використано тестові завдання, за допомогою яких перевіряється здатність учнів систематизувати поняття, виокремлюючи ознаки та властивості об'єктів, явищ, предметів. Виявлено зв'язок між рівнем сформованості предметних біологічних компетентностей і здатністю переносити понятійні знання в інший часовий та функціональний контекст.

The article presents the results of a pilot study on the evaluation of level of development of the biology competencies for senior students. It was used tests that check the ability of students to systematize the concept, isolating characteristics and properties of objects, phenomena and objects. It is determined some relation between the level of formation of biological subject competencies and the ability to transfer conceptual knowledge in different temporal and functional context.

Ващенко Л. С. Експерти та учні про підручник екології для старшої школи [Experts and students are about the textbook of ecology for senior school]. *Екологічна освіта: стан, проблеми, перспективи* : зб. наук. праць. Хмельницький : ФОП, 2016. С. 16-23.

У статті представлено погляд експертів та старшокласників на шкільний підручник екології, як моделі освітнього процесу, що забезпечує його навчальною інформацією і є засобом організації навчання. У цьому контексті, розроблення підручників зорієнтованих на формування компетентностей, потребує принципової перебудови їх структури і змісту, наповнення їх відповідними засобами організації навчальної діяльності; переорієнтації з виконання інформаційно – репродуктивної функції на діяльнісну, вмотивовану на ініціативу та самостійність учнів.

The article presents the view of experts and senior pupils on the school textbook of ecology, as a model of educational process, providing its educational information and is a means of organizing training. In this context, the development of textbooks focused on the development of competences, requires a fundamental rearrangement of their structure and content, filling them with the appropriate means of organizing educational activities; reorientation of the implementation of information and reproduction function into activity, motivated by initiative and student autonomy.

Ващенко Л. С. Модель моніторингу рівнів сформованості предметної біологічної компетентності старшокласників профільного ліцею [Model for monitoring the levels biological competence of students of seniors classes in profiled lyceum]. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2016. Вип. 20. Ч. 1. С. 253-260.

У статті представлено комплексну педагогічну модель моніторингу рівнів сформованості предметної біологічної компетентності учнів старшої профільної школи. Запропоновано структурно-функціональну модель, яка складається з двох підсистем, що відтворюють порядок організації моніторингу та структуру предметних біологічних компетентностей. Така цілісність дає змогу осмислити багатовекторність процесу моніторингу. Крім того, обґрунтовано значення внутрішньошкільного моніторингу в сучасній шкільній освіті, здійснюваного за ініціативою самого навчального закладу, що полягає в можливості використання його результатів у межах конкретного навчального закладу з метою поліпшення навчальних досягнень школярів, планування подальшої діяльності школи.

This article presents a comprehensive educational model of monitoring the formed levels of biological competence of senior pupils of profiled school. This structural-functional model consists of two subsystems that reflect the order of organization and structure of monitoring of biological competence. This provides an opportunity to reflect the multi-content of monitoring. In addition, it has been reviewed the value of inside-school monitoring in modern school education carried out at the initiative of the institution having the ability to use its results to improve the academic performance of students, scheduling follow-up.

Ващенко Л. С. Оцінювання рівня сформованості предметних компетентностей з біології учнів основної школи [Evaluation of the level of formation of the subjects' competences in biology of the secondary school pupils]. *Біологія і хімія в рідній школі*. 2015. № 3. С. 38-45.

Подано результати експериментального дослідження рівня сформованості у школярів предметних біологічних компетентностей. В умовах розвитку інформаційного суспільства особливого значення набуває формування компетентності, яка визначається здатністю людини

мобілізувати набуті знання та використовувати їх у конкретній ситуації. У ході дослідження було апробовано систему психолого-педагогічних вимірників, побудованих на основі тестових технологій, методик їх застосування в реальних умовах шкільного навчально-виховного процесу.

The article presents the results of experimental studies of formation of students' competencies in the biological subject. With the development of information society special importance is paid to the formation of competence, which is defined by human capacity to mobilize their knowledge and use them in a particular situation. The study was carried out testing of psychological-pedagogical indicators, based on testing technologies, methods of their application in the real world of school educational process.

Ващенко Л. С. Підручники біології очима експертів та старшокласників [Biology textbook from the point of view of experts and senior students]. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2016. Вип. 16. С. 45-58.

У статті подано узагальнену думку експертів і старшокласників щодо чинних підручників біології для старшої школи. Сучасний підручник розглядається як багатофункціональна система, яка зорієнтована на включення учнів в інформаційне освітнє середовище, вирішення завдань розвитку пізнавальних можливостей. Модернізація підручників біології здійснюється паралельно з ускладненням змісту, що завдає збитків їх доступності та практичній спрямованості. Виклад навчального матеріалу у підручниках має зазвичай академічний характер, орієнтуючись на інформаційну та відтворювальну функції. Підручники містять достатню кількість завдань, але вони переважно репродуктивного характеру. Питома вага продуктивних складників апарату засвоєння змісту є досить низькою. У статті представлено результати опитування випускників ліцею – основних користувачів навчальної книги.

The article summarized the opinion of experts and high school students about current biology textbooks for high school. The current textbook seen as a multifunctional system that is focused on the inclusion of students in the educational information environment and meet the challenges of cognitive abilities of students. Modernization of the biology textbooks carried out in parallel with the increasing complexity of content that causes loss of accessibility and practical orientation. Presentation of educational material in

textbooks is academic in nature, focusing on information and reproductive functions. Textbooks contain a sufficient number of activities, but they tend to reproductive character. The values of the productive parts of the components of learning is very low. The paper presents the results of a survey of graduates of the Lyceum – the main users of the textbooks.

Ващенко Л. С. Погляд на профільне навчання учасників навчального процесу [View on vocational education from educational stakeholder's side]. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський : КПНУ. 2015. Вип. 19. Ч. 1. С. 29-34.

У статті подано аналіз результатів опитування випускників експериментального навчального закладу, ліцею № 17 м. Хмельницького з питань організації профільного навчання. Проведення дослідження зумовлено тим, що, з одного боку, педагогічна та батьківська громадськість усвідомлює, що профільна школа має змогу забезпечити якісну підготовку випускника, навчити його трансформувати свої знання та уміння в інший результат – компетентність у різних сферах життєдіяльності. Водночас життєвий досвід свідчить про те, що наявна перехідна модель профільного навчання не завжди реалізує індивідуальне замовлення учня на його освіту відповідно до потреб соціуму.

The article presents the analysis of the results of the survey of the graduates of the experimental educational establishment – Khmel'nitsky Lyceum № 17 concerning on the organization of the profile education. Conduction of the research is caused by the fact that parental and educational community realize that profile school has the capacity to provide quality training of the graduates, to teach them transforming their knowledge and skills in to a different outcome – the competence in different spheres of life. However, the experience shows that the existing transitional model of profile education does not always realize the educational individual needs of a student according to the needs of society.

Ващенко Л. С. Про оцінювання рівня сформованості предметних компетентностей школярів [About the evaluation of level of formed of subject competence schoolchildren]. Педагогічний вісник. 2016. № 2 (43). С.14-17.

Педагогічна практика свідчить про те, що впровадження компетентнісного навчання здійснюється повільно і непослідовно. Серед головних причин можна назвати відсутність технологій оцінювання компетентностей. У статті проаналізовано різні погляди на оцінювання рівнів сформованості предметних компетентностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів; представлено результати дослідження використання тестових технологій щодо оцінювання здатності школярів використовувати предметні знання та уміння у практичних ситуаціях.

Pedagogical practice shows that the introduction of competence training is carried out slowly and inconsistently. Among the main reasons is the lack of competence assessment technologies. The article analyzes different views on the assessment of the levels of formation of the subject competences of students of general education institutions; the results of research on the use of test technologies for assessing the ability of students to use subject knowledge and skills in practical situations are presented.

Ващенко Л. С. Про результати вивчення стану критичного мислення ліцеїстів [About the results of studying the state of critical thinking of lyceum pupils]. *Біологія і хімія у рідній школі*. 2017. № 2. С. 42-46.

У статті представлено результати дослідження рівня оволодіння старшокласниками елементами критичного мислення. Нові завдання школи вимагають іншої, ніж у репродуктивному навчанні, організації мисленнєвої діяльності учнів, а саме розвитку критичного мислення. Це мислення вищого порядку, яке спирається на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності, сприяє розвитку творчої особистості. Шкільна практика потребує розроблення технології формування критичного мислення школярів в процесі навчання, використання сукупності різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними навчального матеріалу, узагальнення отриманих знань.

The paper presents the results of a study, what level of mastering the elements of critical thinking pupils have. New challenges of school require other than reproductive learning, mental activity of students, such as critical thinking. This higher order thinking, which is based on information and conscious perception of intellectual activity, promotes creative personality.

School practice requires the development of technology forming critical thinking of pupils in the learning process, using set of different teaching methods that encourage students to creative activity, create conditions for awareness of educational material, summarizing the knowledge gained.

Ващенко Л. С. Розвиток дослідницьких умінь старшокласників в умовах профільної школи [The development of research skills of senior pupils in terms of specialized schools]. *Біологія і хімія у рідній школі*. 2017. № 3. С. 23-27.

Розглянуто результати діагностики операційної складової дослідницьких умінь старшокласників на прикладі біології. Ми виходили з того, що на всіх етапах навчального дослідження (від висунення гіпотези до інтерпретації результатів) учні профільної школи повинні вміти застосовувати різні розумові дії, формувати на основі власних висновків план подальшої діяльності. Результати дослідження дають підстави зробити висновок про посередній рівень сформованості у старшокласників дослідницьких умінь, розвиток яких значною мірою залежить від створених вчителем умов, використання ним відповідних методів та прийомів організації навчально-дослідницької роботи, вмілого педагогічного керівництва цим процесом тощо.

There are the results of diagnostics of the operating component of research skills in senior school on example of biology in the article. We proceeded from the fact that at every stage of the educational research (from hypotheses to the interpretation of results) profile school pupils should be able to apply different mental actions, form the basis for their conclusions plan of future activities. The survey results give reason to conclude that mediocre level of formation in senior school research skills, development of which depends largely on the conditions created by the teacher, the use of appropriate methods and techniques of teaching and research, a skilled teacher guide of this process and so on.

Ващенко Л. С. Роль підручників біології у формуванні предметних компетентностей [Role of textbooks of biology in the formation of subject matter competence]. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2015. Вип. 15. С. 97-104.

У статті подано результати аналізу оригінал-макетів шкільних підручників біології для 7 класу у контексті їх значення для формування предметної біологічної компетентності. Предметну біологічну компетентність ми розглядаємо як предметні знання, уміння, способи мислення, необхідні для результативних навчальних дій у межах предмета біології. Особлива роль у побудові компетентнісного навчання належить шкільним підручникам – моделі навчального процесу. Вони можуть актуалізувати суб'єктивні проблеми учнів, перетворити їх на пізнавальні та навчити вирішувати їх. Аналіз навчальних книг дає підстави зробити висновок про те, що автори, розробляючи підручники, пішли шляхом часткового удосконалення чинних, пристосовавши їх до сучасних умов і завдань. Структуру, зміст та форму підручників принципово не змінено. Отже, запропоновані на конкурс підручники біології лише на шляху до організації формування у семикласників предметної біологічної компетентності.

The article presents an analysis of original-layouts of the school biology textbooks for Grade 7 in context of their importance for the formation of the subject matter biological competence. Subject biological competence we regard as substantively of knowledge, skills, ways of thinking, which necessary for effective educational actions within the biology. A special role in building the competency learning belongs to school textbook as a model of learning process. They can update subjective problems of students, turn their own cognitive problems and teach to address them. Analysis of educational books leads to the conclusion that authors, developing textbooks, partial improved existing, adapting those to current conditions and objectives. Fundamentally authors changed the structure, content and form of textbooks. Hence, the proposed on contest biology textbooks are only on the way to the organization of the formation of seventh graders subject biological competence. Given the results of the analysis and to improving of textbooks that are created based on state standards for basic and complete secondary education, developers should take into account the peculiarities of competence approach to shaping the content of biological education. Positive results in formation of competencies can be achieved only by combining informative and activity components and content components of reproductive and productive learning.

Головко М. В., Науменко С. О. PISA-2018 як індикатор стану загальної середньої освіти в Україні [PISA-2018 as an indicator of the state of secondary education in Ukraine]. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 2. С. 8–20.

У статті проаналізовано основні етапи та особливості проведення Міжнародного дослідження якості освіти PISA, його мету та завдання. Окреслено перспективи участі України у цьому дослідженні. Описано процедуру проведення дослідження, зокрема здійснення відбору учнів для участі в тестуванні. Узагальнено досвід участі європейських країн у Міжнародному дослідженні якості освіти PISA, висвітлено вплив його результатів на реформування національних систем шкільної освіти країн-учасниць. Охарактеризовано інструментарій Міжнародного дослідження якості освіти PISA, описано приклади тестових завдань та методику роботи з ними. Закцентовано увагу на тому, що метою дослідження PISA є не стільки оцінювання якості засвоєння елементів змісту навчання, а насамперед виявлення рівнів сформованості певних компетентностей учнів 15-річного віку (вміння та навички у різних життєвих ситуаціях). Виявлено, що категорія «грамотність», яка використовується у міжнародному дослідженні як ключовий компонент системи моніторингу якості освіти, співвідноситься з категорією «ключова компетентність» Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Україна). Дослідження PISA розглядається як інструмент, що дає можливість кожній країні-учасниці з'ясувати переваги і недоліки національної системи освіти та на основі цих результатів виробити напрями підвищення ефективності її функціонування, а також оцінити під час проведення наступних досліджень правильність прийнятих управлінських рішень. Обґрунтовано можливість інтерпретації результатів PISA-2018 як показника стану загальної середньої освіти в Україні та їх використання в умовах розбудови нової української школи.

The article analyzes the main stages and features of the PISA International survey of educational quality, its goals and objectives. The prospects of Ukraine's participation in this study are outlined. This procedure of the study is described, in particular, the procedure of selecting students to participate in testing. The experience of European countries in an international study of the quality of education is generalized and the impacts of its results on the reform of the national school methods in countries that participate are highlighted. International research tools of the quality of PISA education are

characterized and examples of tests and methods of working with them are described as well. The attention was on the fact that paid that the purpose of the PISA study is not so much as the assessment of the quality of mastering learning content items but, above all, to detect the levels of certain competencies formed among students of 15 years of age (skills in different situations). It's been found out that the category of «literacy» which is used in an international research as a key component of monitoring system of the education quality relates to the category of «key competence» of the State standard of basic and secondary education (Ukraine). PISA research is considered as a tool that enables each participating country to find out the advantages and disadvantages of the national education system and based on these results elaborate the directions that will improve its functioning and in the same time to estimate during upcoming researches the accuracy of administrative decisions approved. The possibility of interpreting of the results of PISA-2018 as an indicator of the state of secondary education in Ukraine and their use in the development of the new Ukrainian school is justified.

Гривко А. В. Автоматизований текстовий аналіз підручника [Automated textual analysis of the textbook]. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2015. Вип. 15. С. 147–158.

У статті розглянуто питання автоматизованого текстового аналізу підручника як основного засобу навчання; висвітлено результати дослідження щодо можливості та доцільності використання онлайн-ресурсів для здійснення аналізу мови підручників за складністю відповідно до вікових пізнавальних можливостей учнів; окреслено зарубіжний досвід розроблення, створення та використання комп'ютеризованих засобів для оцінювання й коригування складності навчальних текстів.

In the article discovered questions of automated text analysis textbook as the main medium of instruction; the results of the study on the possibility and feasibility of using online resources to analyze the complexity of language textbooks according to age cognitive abilities of pupils; outlines the international experience design, creation and use of computerized tools for evaluation and adjustment complexity of educational texts.

Гривко А. В. Визначення мотиваційно-цільових установок учнів у процесі формування в них комунікативної компетентності під час навчання української мови [Determination of the motivational and targets orientations of students in the process of formation their communicative competence during learning ukrainian language]. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 1. С. 66–76.

У статті розкрито особливості оцінювання мотиваційно-цільового складника діяльності учнів у процесі навчання української мови як підґрунтя формування в них комунікативної компетентності. Окреслено основні сучасні теоретичні підходи до вивчення навчально-пізнавальної мотивації учнів у аспекті компетентісно спрямованого навчання. Обґрунтовано доцільність аналізу учнівського бачення цілей і мотивів вивчення мови як допоміжного пояснювального конструкту під час моніторингу процесу й результатів формування в учнів комунікативної компетентності. Наведено результати дослідження, спрямованого на виокремлення пріоритетних для учнів 5-х класів цілей і значимих для них мотиваторів мовного навчання в контексті визначення векторів оволодіння складниками комунікативної компетентності в предметному полі української мови.

The article is about the evaluation features of motivational component of teaching Ukrainian. The author examines the basic modern theoretical approaches to the study of learning motivation of students in terms of competence directed education; leads the necessity of analysis of students' vision of the goals and motives of language learning as complementary explanatory construct during the monitoring process and results of development of students' communicative competence. In the article there are described the results of research aimed at singling priority for students in grades 5 goals and motivators of language learning in the context of determining vector of mastering components of communicative competence in the object field of Ukrainian. The results of the present study are following: goals to external learning Ukrainian proved the highest priority for students, they are focused on the possibility of achieving social success and indicate, that students need language learning as a means to achieve other goals. Analysis of important motivators testified that students do not connect language learning with the ability to improve their communication skills, do not see the possibility of learning content Ukrainian language in interpersonal communication to improve it. The most important motivators for students of 5

classes are social success and prestige. Goals, which are an expression of interest in the process of language learning as cognitive motivators are not important for students. The author suggests that the content of teaching Ukrainian language is not attractive, personally meaningful to students of 5 classes in the situation «here and now» that leads to formalized perception of it as a temporary means necessary to achieve remote use (by the prospect of implementation). The article also describes a few possible ways of partial resolution of outstanding problems in the study; notes the necessity of conduction the additional research.

Гривко А. В. Методика формирования и развития у школьников коммуникативных умений в предметном поле математики [Methods of formation and development of students' communicative skills in the subject field of mathematics]. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук* : ежемесячный научный журнал. Москва : Институт стратегических исследований, 2015. № 01 (72). Ч. II. С. 75–79.

У статті розкрито зміст і структуру експериментальної методики формування комунікативних умінь учнів за допомогою підручників з математики.

The article reveals the content and structure of the experimental methodology for the formation of communicative skills of students with the help of textbooks in mathematics.

Гривко А. В. Основні напрями вивчення особливостей полікодового тексту підручника [Study on the problem of structural and functional features of poly-semiotic text's components in schoolbook]. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2016. Вип. 16. С. 81–91.

У статті розглянуто структурно-функціональні особливості компонентів підручника як складної полікодової структури, характеристики вербальних, параграфемних і графічних репрезентантів якої визначають комунікативний потенціал навчальної книги та є предикторами формування різних складників учнівських компетентностей. Визначено й обґрунтовано актуальні напрями дослідження полікодових навчально-наукових текстів. Наведено науково-практичні положення сучасних досліджень, які свідчать про необхідність перегляду принципів композиційно-графічного

моделювання підручників, що має бути враховано у процесі проектування й оцінювання навчальної книги.

In the article considered the results of actual modern studies the communicative potential of the information in the text field, which, in author opinion, must be taken into account when modeling the textbooks. Disclosed concept of poly-semiotic text textbook, justified by its importance as a factor in the development of communicative competence of students, highlighted the components of poly-semiotic text. Author described structural and functional parameters of verbal, paragraphemic and graphic tutorial text components that affect the perception and understanding of the educational information. Important issues that require learning in the context of productive teaching and text communication are the following: compositional and graphical tools to create a condition for comfortable perception of the educational information the achievement of perlocutionary effect of schoolbook. In this aspect, the article discusses possible directions for research educational and scientific poly-semiotic aspects of texts of tutorial in modern information processes and their impact on educational communication.

Гривко А. В. Особливості оцінювання полікодового тексту підручника [The peculiarities of evaluation of a poly-semiotic text of a school textbook]. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2016. Вип. 20 (1–2016). Ч. 1. С. 45–50.

У статті обґрунтовано актуальні проблеми вивчення змісту підручника як складної когнітивної системи, яка складається з полікодових компонентів. Розкрито вербальні і паралінгвістичні компоненти полікодового тексту, виділено їх значення як фактору розвитку комунікативної компетенції учнів. Описано структурні і функціональні параметри текстових компонентів підручника. Розглянуто можливі методи досліджень в галузі освіти і наукових полікодових текстів підручника та їх вплив на освітні комунікації.

The article substantiated actual problems of studying the content of a textbook as a complex cognitive system, which consists of poly-semiotic components. Disclosed verbal and paralinguistic components of poly-semiotic text, highlighted their importance as a factor in the development of communicative competence of students. Described structural and functional parameters of text components of the textbook. Discussed possible methods

for research educational and scientific poly-semiotic texts of tutorial and their impact on educational communication.

Гривко А. В., Ситник О. В. Трансформації підручника як сучасного медіа в аспекті формування в учнів читацьких умінь [Transformations of school textbooks as a kind of modern media in the aspects of key reading skills formation]. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2017. Вип. 18. С. 92–101.

У статті розглянуто науково обґрунтовані положення щодо очікуваних результатів навчання як чинники трансформацій сучасних шкільних підручників в аспекті репрезентації в них можливості розвитку в учнів читацьких умінь, які наразі визначають як ключові навички для здійснення успішної комунікації в сучасному інформаційному просторі. Висвітлено загальні результати дослідження рівнів сформованості в учнів 5 і 9 класів читацьких умінь. Відповідно до цих результатів і в аспекті завдань формування в учнів читацької грамотності як одного з базових елементів ключових компетентностей запропоновано можливі шляхи удосконалення навчальної книги за напрямками: методика подавання теоретичного матеріалу, добір текстів (як теоретичних, так і текстів завдань), система завдань, композиційно-графічне моделювання, ковергенція.

The article suggests that the growth of the accumulation pace and dissemination of scientific knowledge, the acceleration of the information exchange processes, the expansion of the limits of its availability and volumes, imply new requirements for readership as a basic element of learning and the transformation of the textbook as main means of school study process. The authors consider science-based provisions on the expected learning outcomes in terms of representing in textbooks the ability to develop key reading skills that are fundamental to a number of key competencies of the person necessary for successful academic and continuing professional activities (communicative competence, media literacy, information competence, cognitive competence, etc.). The authors conducted investigation in which 283 students of 5 and 9 forms participated in the study, in order to find out the state of formation of readers' skills, which are formed mainly in the process of studying theoretical information and system of tasks of school textbooks during the school study process. The general results of the investigation are as follows. The difficulties in comparing, analyzing and

interpreting information presented in the form of multiple text by various ways of its fixation, as well as the definition of thematic sentences bearing semantic load are revealed. It was easier for students to find information for conclusions, if it did not require additional operations, in particular the synthesis of messages from a certain set of polycodal texts. Also, difficulties were found in the process of analyzing circuits, diagrams, and graphs that did not repeat the information in the verbal text, but were only thematically associated with it and had an independent character. Students' ability to search in the text the information is formed better than the ability to analyze it, make reasoned conclusions and express their attitude to the messages. Such results testify to the students' superficial understanding of texts while reading and displaying phenomena such as «information surfing», «clapping perception». In accordance with these results and in the aspect of the tasks of forming literacy among students as one of the basic elements of key competencies, authors propose possible ways of improving the textbooks in the areas of: the method of presentation of theoretical material, the selection of texts (both theoretical and task texts), the system of tasks, compositionally-graphical modeling, convergence.

Дворецька Л. П. До проблеми оцінювання якості тестових матеріалів, що уміщені в підручниках з алгебри та геометрії для учнів 7 класу [About the problem of quality of assessment test materials published in textbooks on algebra and geometry for pupils of 7th grade]. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 150. С. 135-141.

У статті проаналізовано зміст нових підручників (2015 р.) з алгебри та геометрії для учнів 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів на предмет якості тестових матеріалів. Наведено приклади завдань у тестовій формі, що мають дефекти. Надано рекомендації авторам підручників з удосконалення майстерності розроблення тестових матеріалів.

Every year the quality of tests and multiple-choice questions (items) become the center of attention of not only scientists, but of most citizens of Ukraine during the main session of external independent testing. Analytical report of the Ukrainian Center for Educational Quality Assessment about the test results contains detailed information on procedures for developing and

administering standardized tests, the quality of which is provided with significant financial and human resources. Test materials are widely represented in the new textbooks (2015) on algebra and geometry for students of 7th grade of secondary schools. Only on the pages of four of the fifteen reviewed textbooks tasks in test form were not found. All the books passed appropriate stages of review, the complicated selection process, have scientific value and official permits for educational use. Nevertheless, analysis of the quality of test materials contained in the textbooks shows the existence of a reserve for improving these materials. This article provides a definition of «author's test» and examines the cause of the existence of a misconception that to form the test it is enough to formulate tasks in the test form - with a choice of one correct answer. According to the results of the studies made by the author of the article it was revealed that the majority of respondents' mathematics teachers identify quality of the item task with the presence of the correct answer among distractors. Given the established role of the textbook as the basis of a single set of various teaching aids, teachers and students have high level of trust in the quality of its content. This highlights the importance of the quality of test materials placed in textbooks, not only as an instrument or tool elements of educational assessment. Tests and items also serve as standard mission for teachers in the development of their own tests and copyright materials. It is noted that the creation of quality items requires the author's creativity and artistic skills. But ignoring rules of creation of items and violations of technology of items leads to the emergence of, at least, test materials of poor quality. There are given examples of items from the pages of textbooks briefly stated conclusions about the quality of items and suggestions for their improvement. There are considerations of various examples of expert reports on the quality of items. Formulating the conclusions, the author of, among other things underlines the unique capabilities of textbooks for establishing the foundations of testing knowledge and culture using tests and items in the educational process.

**Дворецька Л. П. Зовнішнє незалежне оцінювання з математики в Україні через призму світового досвіду [External independent evaluation in mathematics Ukraine through the prism of international experience].
*Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного***

університету ім. В. Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2015. Вип. 3 (8). С. 15-25.

У статті досліджено процес становлення зовнішнього незалежного оцінювання з математики в Україні. Здійснено аналіз впливу на модель зовнішнього оцінювання з математики досвіду розбудови відповідних систем оцінювання інших країн. Зокрема, проведено порівняння елементів моделі зовнішнього оцінювання з математики Польщі й України з акцентом на формат тесту. Окреслено шляхи удосконалення існуючої моделі зовнішнього оцінювання з математики в Україні.

The article explores the process of development of external independent assessment of knowledge in mathematics in Ukraine. It analyses the influence of other countries' experience of establishment of similar assessment systems on external assessment of knowledge in mathematics. In particular, a comparison of model elements of external assessment of knowledge in mathematics in Poland and Ukraine was made, focusing on test format. The article outlines ways to improve the existing model of external independent assessment of knowledge in mathematics in Ukraine.

Жук Ю. О. Вплив шкільного підручника на формування в учнів образу навчального предмета [Influence of school textbooks on the formation of academic subject image]. *Проблеми сучасного підручника*. 2015. Вип. 15. С. 200-211.

У статті описується методика використання технології семантичного диференціала в експериментальному дослідженні з вимірювання зв'язності понять «підручник» і «навчальний предмет» як ментальних образів, сформованих у школяра в процесі навчання, приділяється увага специфіці проведення дослідження в умовах реального навчального процесу, наведено результати експериментального дослідження. Показано можливість використання методів експериментальної психосемантики для оцінювання користувальницьких якостей шкільного підручника.

This article describes the use of semantic differential technology in a pilot study on measuring connectivity of «textbook» and «academic subject» concepts as mental images formed in a pupil during learning process; attention is paid to the specifics of the study under real-life learning process, the results of the pilot study are presented. The possibility for use of

experimental psychosemantic methods is shown for estimating of user characteristics of school textbook.

Жук Ю. О. Образ шкільного підручника в уявленні старшокласників [A textbook image in perception of upper-formers]. *Проблеми сучасного підручника*. 2016. Вип. 16. С. 148-166.

У статті описується експериментальне дослідження, метою якого є визначення сприйняття характеристик шкільного підручника, що сформувалися у свідомості учнів старших класів середньої школи. Вивчалися особливості сприйняття старшокласниками образу сучасного шкільного підручника з групи природничонаукових предметів на освітньому рівні 9 класу. Підручник розглядається як основний засіб навчальної діяльності, результативність використання якого учнем визначається якостями засобу й особистісним ставленням учня до знаряддя діяльності. Метод дослідження базується на використанні технології семантичного диференціала. Визначено основні фактори, що описують образ підручника у свідомості учнів.

The article discloses an experimental study aimed to identification of perception of textbook characteristics which have been formed in consciousness of upper-form pupils. The features of perception of modern textbook image from the group of natural-science subjects at 9th form educational level by upper-formers were studied. The textbook is considered as a main tool of educational activity, and the effectiveness of its use by a pupil is determined by tool properties and personal attitude of the pupil to this activity tool. The research method is based on the use of semantic differetial technology. The main factors describing textbook image in pupils' consciousness are identified.

Лукіна Т. О., Весельська М. В. Управлінська компетентність керівника органу державного управління в сфері освіти як передумова здорового соціально-психологічного клімату в колективі [Management competence of the head of the state administration in the field of education as a prerequisite for a healthy social and psychological climate in the team]. *Науковий вісник Академії муніципального управління* : зб. наук. праць. Серія : Управління. 2016. Вип. 2. С. 23–32.

У статті розглядається управлінська компетентність керівника органу державного управління в сфері освіти як чинник формування соціально-психологічного клімату в колективі. Схарактеризовано взаємозв'язок між стилем керівництва та соціально-психологічною атмосферою в колективі. Наголошено, що саме рівень сформованості управлінської компетентності керівника органу державного управління в сфері освіти виступає дієвим чинником і передумовою здорового соціально-психологічного клімату в колективі. Виявлено показники, за якими може здійснюватися опосередкована оцінка рівня управлінської компетентності керівника органу державного управління у сфері освіти вищим органом управління, наприклад під час атестації. Виокремлено окремі групи завдань управлінців та надано рекомендації щодо покращення соціально-психологічного клімату в колективі за результатами аналізу особистісних і ділових якостей керівників органів державного управління у сфері освіти.

The article deals with the managerial competence of the head of the public administration in the field of education as a factor in the formation of socio-psychological climate in the team. The relationship between leadership style and socio-psychological atmosphere in the collective is described. It is emphasized that the level of formation of managerial competence of the head of the public administration in the field of education is an effective factor and a prerequisite for a healthy socio-psychological climate in the team. The indicators, which can be carried out indirectly assessment of the level of managerial competence of the head of the state administration in the field of education higher authority, for example, during the certification. There are separate groups of tasks of managers and recommendations on improvement of socio-psychological climate in a collective on the results of analysis of personal and business qualities of heads of state administration in the field of education are given.

Лукіна Т. О., Рингач Н. О. Освіта як детермінанта здоров'я в політиці України: орієнтири на шляху досягнення цілей сталого розвитку у світлі Мінської декларації [Education as determinant of health in policy of Ukraine: orientations towards achieving goals of sustainable development in the light of Minsk declaration]. *Державне управління: теорія і практика*. 2016. Вип. 1. С. 158-171.

У статті на основі аналізу даних зарубіжних і вітчизняних досліджень простежено зв'язок між рівнем освіти та показниками здоров'я. Проведено контент-аналіз Мінської декларації "Охоплення всіх етапів життя у контексті політики Здоров'я-2020" з позиції розгляду ролі освітньої складової. Визначено причини недієвості державної політики у сфері освіти в Україні в питаннях впливу на поліпшення показників здоров'я та тривалості життя населення.

In the article on the basis of foreign and domestic research data traced the link between level of education and health indicators. It carried out a content analysis of the Minsk Declaration "Coverage of all stages of life in the context of the Health 2020 policy" from a position of considering the role of the educational component. The reasons of inefficiency of the education policy in Ukraine in matters of impact on improving health outcomes and life expectancy.

Лукіна Т. О., Шошова А.Г. Удосконалення механізмів державного управління спеціальними закладами для дітей з особливими освітніми потребами [The improvement of mechanisms of public administration in special institutions for children with special education needs]. *Державне управління: теорія та практика*. 2015. Вип. 1. С. 86-96.

У статті визначено проблеми функціонування системи спеціальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами та недоліки існуючих механізмів державного управління цими установами. Проаналізовано й обґрунтовано наявність нерівних можливостей зазначених груп дітей у виборі видів освіти та освітніх послуг, недостатнє виконання спеціальними закладами функції соціалізації дітей з особливими освітніми потребами. Доведено необхідність запровадження змін у способах, формах та засобах реалізації державного управління спеціальними закладами для дітей з особливими освітніми потребами. Обґрунтовано шляхи вдосконалення політичного, правового, структурно-організаційного, соціально-економічного, мотиваційного механізмів державного управління спеціальними закладами для дітей з особливими освітніми потребами.

The article defines the problems in functioning of the system of special institutions for children with a special education needs and the disadvantages of their real mechanisms of public administration. It analyzes and substantiations the presence of unequal opportunities for these groups of

children in choosing the various kinds of education and educational services, lack of specialized institutions which performing functions of socialization of children with special education needs. The article proves the necessity of implementing of changes in the ways, forms and means of realization of public administration in special institutions for children with special education needs. It is also substations the ways of improvement of political, legal, structural and organizational, socio-economic and motivational mechanisms of public administration in special institutions for children with special education needs.

Ляшенко О. Стратегічні пріоритети розвитку загальноосвітньої школи України [Strategic priorities of the development of a comprehensive school in Ukraine]. *Педагогіка і психологія*. 2016. № 4. С. 4–7.

Розглянуто стратегічні пріоритети розвитку української школи в умовах реформування освіти, які ґрунтуються на основних положеннях нового базового Закону України „Про освіту”. Зосереджено увагу на пріоритетах, спрямованих на науково-методичне забезпечення трансформаційних процесів реформування початкової і середньої освіти. Зазначено, що це чітка орієнтація на базові цінності розвитку освіти відповідно до світових тенденцій, модернізація змісту освіти, запровадження адекватної структури української школи, повернення до 12-річного терміну здобуття повної загальної середньої освіти, утвердження інноваційного навчання як нового типу організації освітнього процесу, застосування компетентісно орієнтованих методик і технологій навчання та оцінювання результатів навчання, вдосконалення підготовки педагогічних працівників.

The strategic priorities of the development of the Ukrainian school in the context of educational reform, which are based on the main provisions of the new Basic Law of Ukraine „On Education” are considered. The focus is on the priorities aimed at the scientific and methodological support of the transformational processes of reforming primary and secondary education. It was pointed out that this is a clear orientation to the basic values of the development of education in accordance with the world trends, the modernization of the content of education, the introduction of an adequate structure of the Ukrainian school, the return to the 12-year term for full secondary education, the establishment of innovative education as a new type of organization of educational process, application competently oriented

methods and technologies of training and evaluation of educational outcomes, improvement of training of pedagogical workers.

Ляшенко О. І., Мальований Ю. І. На шляху до нової української школи: концептуальні засади і виклики [On the way to the new Ukrainian school: conceptual foundations and challenges]. *Педагогіка і психологія*. 2017. № 3. С. 5-12.

Зазначено, що в основу модернізації змісту освіти покладено компетентнісний, діяльнісний і особистісно орієнтований підходи до навчання. Передбачено ширше використання предметно-інтегрованого підходу до структурування змісту середньої освіти. Запропоновано основні кроки реформування загальної середньої освіти.

It is noted that the basis of the modernization of the content of education is the competence, activity and personality-oriented approaches to learning. A wider use of the subject-integrated approach to structuring the content of secondary education is envisaged. The main steps of the reform of general secondary education are offered.

Ляшенко О. І. Навчальне навантаження школярів України і країн ЄС: порівняльний аналіз [Study load of schoolchildren in Ukraine and EU countries: comparative analysis]. *Педагогіка і психологія*. 2016. № 3. С. 5-8.

Висвітлено результати порівняльного аналізу рекомендованого навчального часу для засвоєння освітніх програм початкової і середньої освіти в навчальних закладах України і країн ЄС. З'ясовано, що в Україні тривалість навчального року і рекомендований мінімум навчального часу за умовний рік для засвоєння освітньої програми відповідного рівня освіти менші, ніж у країнах ЄС. Зазначено, що це є одним із чинників перевантаження українських школярів, особливо в початковій школі, оскільки вони засвоюють приблизно однаковий за обсягом зміст у більш стислі терміни, ніж їхні однолітки в країнах ЄС.

The results of the comparative analysis of the recommended training time for the acquisition of educational programs of primary and secondary education in educational institutions of Ukraine and the EU are highlighted. It has been found out that in Ukraine the duration of the school year and the recommended minimum time of study for the conditional year for the

acquisition of the educational program of the corresponding level of education are less, than in EU countries. It is noted that this is one factor in the overload of Ukrainian schoolchildren, especially in elementary school, as they learn about the same amount of content in a shorter time frame than their peers in the EU.

Ляшенко О. І. Педагогічне тестування як засіб вимірювання навчальних досягнень учнів [Pedagogical testing as a means of measuring pupils' learning achievements]. *Edukacja dla współczesności*. 2015. Вип. 2. С. 3-10.

Відображено специфіку застосування нормативно-орієнтованого і критеріально-орієнтованого підходів до інтерпретації результатів тестування. Окреслено особливості проведення вхідного, формувального, діагностичного і підсумкового тестувань при критеріально-орієнтованому підході до педагогічного вимірювання. Подано приклад побудови специфікації підсумкового тесту з фізики для нормативно-орієнтованого підходу до оцінювання навчальних досягнень учнів. Представлено низку організаційних кроків, необхідних для забезпечення якісної підготовки педагогічного тесту.

There is illustrated the specifics of application of norm-referenced and criterion-referenced approaches to the interpretation of results test. Reflected the features of the input, formative, diagnostic and summative tests at the criterion-referenced approach to the pedagogical measurement. The author gives the example of construction specifications summative test in physics for norm-referenced approach to the assessment of learning achievements of students. It is presented the organizational steps necessary to ensure quality of preparation of pedagogical test.

Ляшенко О. І. Пріоритети розвитку української школи в умовах реформування освіти [Priorities of development of Ukrainian education in the context of educational reform]. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*. Серія: Педагогічна. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2016. Вип. 22. С. 39-42.

У статті окреслено стратегічні пріоритети розвитку української школи в умовах реформування освіти, які ґрунтуються на основних положеннях

нового базового Закону України "Про освіту". Основна увага приділена тим із них, які спрямовані на науково-методичне забезпечення трансформаційних процесів реформування початкової і середньої освіти. Серед головних стратегічних пріоритетів визначено: чітка орієнтація на базові цінності розвитку освіти відповідно до світових тенденцій, модернізація змісту освіти, запровадження адекватної структури української школи, повернення до 12-річного терміну здобуття повної загальної середньої освіти, утвердження інноваційного навчання як нового типу організації освітнього процесу, застосування компетентісно орієнтованих методик і технологій навчання та оцінювання результатів навчання, удосконалення підготовки педагогічних працівників, здатних стати провідниками змін.

The thesis identifies strategic priorities for the development of Ukrainian school in conditions of reforming education, who come from the basic provisions of the new basic law of Ukraine "On Education". Focus on the scientific and methodological support of the transformational processes of reforming primary and secondary education. The main strategic priorities: the basic value orientation of educational development, modernization of educational content, the implementation of an adequate structure of Ukrainian school, the transition to the secondary education during 12 years, reliance on innovative learning, the application of new methods and technologies of teaching and assessing learning outcomes, competence approach, improvement of teacher training, capable of becoming agents of change.

Науменко С. Модель міжнародних порівняльних моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти [A model of international comparative monitoring research of the quality of the secondary education]. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2016. Вип. 21 (2-2016). Ч. 1. С. 250–258.

У статті представлено авторську модель міжнародних порівняльних моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти. Складовими цієї моделі є тести для учнів та анкети для учнів, їхніх батьків, вчителів, адміністрації загальноосвітнього навчального закладу, експертів в галузі освіти. У міжнародних порівняльних дослідженнях за допомогою тестів для учнів оцінюють їхній рівень загальноосвітньої підготовки. Анкети дають можливість виявити фактори, що впливають на цей рівень. Виявлення

факторів і їх впливу на рівень загальноосвітньої підготовки учнів дає можливість прогнозувати результати учнів у наступних дослідженнях та зменшувати або навіть усувати за допомогою управлінських рішень вплив певного фактора на рівень загальноосвітньої підготовки учнів. У статті розкрито зміст поняття «моніторинг в освіті», його мету, об'єкти і джерела. Охарактеризовано мету й інструментарій трьох міжнародних порівняльних моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти (PISA, TIMSS, PIRLS) та коротко представлено їх результати. Встановлено, що загальна мета міжнародних порівняльних моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти полягає у виявленні переваг і недоліків національних систем освіти, виробленні на основі цих даних напрямів покращення національних систем освіти та в оцінюванні ефективності прийнятих управлінських рішень під час проведення наступних досліджень. Подано концептуальну модель дослідження TIMSS та модель ефективного навчання, яку було розроблено в дослідженні PISA. Перераховано, яку інформацію про учнів, їхні родини, загальноосвітні навчальні заклади збирають за допомогою анкет у міжнародних порівняльних дослідженнях якості загальної середньої освіти. Коротко представлено фактори, які впливали на рівень навчальних досягнень українських учнів 8-х класів з математики і природничих предметів за результатами TIMSS-2011. З'ясовано, що в різних країнах на рівень загальноосвітньої підготовки учнів впливають різні фактори.

In the article the author's model of international comparative monitoring studies of the quality of secondary education is represented. The components of this model are the tests and the questionnaires for pupils, their parents, teachers, administration of an educational institution, and experts in the area of education. In international comparative studies through the tests for pupils we are able to assess their level of general education. Questionnaires provide an opportunity to identify the factors that influence this level. Identification of factors and their impact on the level of general education of pupils enables to predict their results in future studies and reduce or even eliminate via administrative decisions the impact of certain factor on the level of general education pupils. In this article the concept of "monitoring in education", its purpose, objects and sources is revealed. The purpose and tools of three international comparative monitoring studies as to quality of the secondary education (PISA, TIMSS, RIRLS) are uncovered and their results are briefly

presented. It found that the general purpose of international comparative monitoring studies of the quality of secondary education is to identify the advantages and weaknesses of national education systems, under these data areas the development of ways to improve national education systems and in evaluating the effectiveness of taken management decisions during next research. The conceptual model of the TIMSS research and effective training model is submitted, which was developed in PISA research. , What kind of information about pupils, their families, secondary schools collected via questionnaires in international comparative studies of the quality of the secondary education are listed . The factors that affected on the level of educational achievements of Ukrainian pupils of 8th grade in mathematics and science subjects by results of TIMSS-2011 are briefly stated. It was found that in various countries the level of general education of pupils is influenced by various factors.

Науменко С. Моніторинг якості загальної середньої освіти: досвід зарубіжжя в Україні [Monitoring the quality of secondary education: the experience of foreign countries in Ukraine]. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : [зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини]. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. Вип. 53. С. 398–407.

У статті представлено використання зарубіжного досвіду моніторингу якості загальної середньої освіти в Україні. Розкрито мету та подано коротку інформацію про Міжнародне порівняльне дослідження якості природничо-математичної освіти учнів 4-х і 8-х класів загальноосвітніх навчальних закладів за проектом TIMSS, у якому брали участь українські учні у 2007 і 2011 рр. Перераховано фактори, які впливали на рівень навчальних досягнень українських учнів. Описано зміни, що відбулися в українській шкільній системі освіти внаслідок участі у дослідженні TIMSS-2007. Представлено мету й інструментарій національного дослідження «Моніторинг якості загальної середньої освіти за результатами навчання учнів у початковій та основній школі», яке проводилося в навчальних закладах України у 2013 р. Окреслено перспективи застосування зарубіжного досвіду моніторингу якості загальної середньої освіти в Україні.

The article presents the use of foreign experience of monitoring the quality of secondary education in Ukraine. The purpose has been revealed and presented short information about international comparative study of the

quality of natural and mathematical education of pupils' 4th and 8th grades of secondary schools under the project TIMSS which was attended by Ukrainian pupils in 2007 and in 2011. The tools of this study were presented. The factors that influenced the level of educational achievements of Ukrainian pupils have been counted. The changes that occurred in the Ukrainian school system as a result of participation in the study TIMSS-2007 were described as well. The objectives and instruments of national research called "Monitoring the quality of secondary education according to the learning outcomes of pupils in elementary and primary school", which was conducted in schools in Ukraine in 2013 were submitted. The prospects of applying international experience in quality monitoring of secondary education in Ukraine were outlined.

Науменко С. Природничо-наукова компетентність як об'єкт моніторингу якості загальної середньої освіти [Science competence as an object of monitoring of the quality of the secondary education]. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2017. Вип. 22 (1-2017). Ч. 1. С. 310-319.

У статті представлено природничо-наукову компетентність як об'єкт моніторингу якості загальної середньої освіти. Розкрито зміст і структуру цієї компетентності. З'ясовано, що поняття «природничо-наукова компетентність» у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти (Україна, 2011 р.) майже співпадає з поняттям «грамотність» у Міжнародному дослідженні якості освіти PISA. Виявлено, що інструментарієм оцінювання природничо-наукової компетентності в учнів є тести й анкети.

The article presents the science competence as an object of monitoring of the quality of the secondary education. The content and structure of competence are disclosed. It was found out that the term "natural-scientific competence" of the State Standard of basic and complete secondary education (Ukraine, 2011) almost coincides with the term "literacy" in an International study of educational quality PISA. It was discovered that the evaluation tools of natural science competencies of pupils are tests and questionnaires.

Науменко С. Результати апробації моніторингової системи оцінювання природничо-наукової компетентності учнів закладу

загальної середньої освіти (із застосуванням тестових технологій) [Results of approbation of the monitoring system for assessing of the natural and scientific competence of pupils of the institution of general secondary education (using the test technologies)]. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2018. Вип. 24 (1-2018). Ч. 1. С. 186–192.

У статті представлено авторську модель моніторингової системи оцінювання природничо-наукової компетентності учнів закладу загальної середньої освіти (із застосуванням тестових технологій) та результати апробації цієї моніторингової системи. Подано досвід використання тестів для учнів разом з анкетами для учнів щодо виявлення чинників, які впливають на рівень навчальних досягнень і компетентностей учнів закладу загальної середньої освіти.

The article presents the results of research related to the problem of creating of a monitoring system for assessing of the natural and scientific competence of pupils in the institution of general secondary education (using the test technologies). In particular, the author's model of this monitoring system is presented and the results of testing the monitoring system are revealed. The purpose of the author's monitoring system for assessing the natural and scientific competence of pupils of the institution of general secondary education (using the test technologies) is to obtain information about the level of natural and scientific competence of pupils in the institution of general secondary education and in the country on the whole and in identifying factors that affect the level of a natural and scientific competence of pupils. The tools are as follows: tests for pupils, yearly rating of pupils and questionnaire (questionnaires) for pupils. The results are as follows: the level of natural and scientific competence of pupils, which covers their level of general education, and indicators that characterize the pupil, as well the indicators characterizing the institution of general secondary education, educational process and education system. The analysis of the results will enable to identify the factors that affect the level of natural and scientific competence of pupils. Knowing these factors, you can develop managerial decisions, for example, the decision of the director of the institution of general secondary education, to improve the level of natural and scientific competence of pupils and in further studies to predict the results of pupils. To test the author's monitoring system for assessing the natural and scientific

competence of pupils of the institution of general secondary education (using the test technologies), we applied: 1) tests for pupils; 2) annual assessment of pupils on the subjects of the natural-mathematical cycle (algebra, geometry, physics, chemistry, biology, geography); 3) Differential diagnostic questionnaire by author E. Klimov, which was our Questionnaire for pupils. In the course of the study, using the correlation coefficients of Pearson and Spirman, the existence of connections between the tools of the author's monitoring system was checked. Thus, during the testing, there was no relationship between the results of the pupils for the test assignments of this test and their annual assessment as to the subjects of the natural and mathematical cycle. However, there was established the existence of links (middle and strong, direct and reciprocal) between such pupils' indexes as follows: their annual grades on the subjects of the natural and mathematical cycle; gender and annual evaluations of algebra, geometry, physics, chemistry and geography; gender and type of pupil "man-technique"; gender and pupils' answers on some assignments of test; types of pupils "man-technique" and "man-nature" and their annual evaluations on biology and geography; types of pupils "man-man" and "man-sign system", "man-technique and "man-artistic image". Thus, the use of questionnaires together with test assignments for pupils helps to identify the factors that affect the level of academic achievement and competencies of pupils. On the face of it, as our case shows us, these factors are not related to the level of general education of pupils. But, knowing the factors, it is possible to influence, including managerial decisions, the level of general education of pupils and increase it.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, СЕМІНАРІВ

Ващенко Л. С. Моніторингова система оцінювання рівня сформованості предметної біологічної компетентності учнів старшої школи багатопрофільного ліцею [Monitoring system for assessing the level of the subject biological competence of senior school students of a multi-discipline lyceum]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 132-133.

Відповідно до теми дослідження проаналізовано сучасні підходи до створення та функціонування моніторингової системи оцінювання рівня сформованості предметних компетентностей учнів старшої школи. Подано результати експериментального дослідження оцінювання рівня сформованості предметних біологічних компетентностей старшокласників багатопрофільного ліцею.

According to the research theme, modern approaches to the creation and functioning of a monitoring system for assessing the level of formation of senior school students' subject competences are analyzed. The results of an experimental study on evaluation of the level of senior students' subject biological competencies in a multi-discipline lyceum are presented.

Ващенко Л. С. Моніторингова система оцінювання рівня сформованості предметної біологічної компетентності учнів старшої школи багатопрофільного ліцею [Monitoring system for assessing the level of the subject biological competence of senior school students of a multi-discipline lyceum]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 82-83.

Представлено комплексну педагогічну модель моніторингу рівнів сформованості предметної біологічної компетентності учнів старшої профільної школи. Обґрунтовано значення внутрішньошкільного моніторингу в сучасній шкільній освіті, здійснюваного за ініціативою самого навчального закладу, що полягає в можливості використання його

результатів у межах конкретного навчального закладу з метою поліпшення навчальних досягнень школярів, планування подальшої діяльності школи.

The complex pedagogical model of monitoring of the levels of formation of the senior special school students' subject biological competence is presented. The significance of the internal school monitoring in modern school education, carried out at the initiative of the educational institution itself, is based on the possibility of using its results within the limits of a particular educational institution with the aim of improving pupils' educational achievements, planning of further school activities.

Ващенко Л. С. Моніторингова система оцінювання рівня сформованості предметної біологічної компетентності учнів старшої школи багатопрофільного ліцею [Monitoring system for assessing the level of the subject biological competence of senior school students of a multi-discipline lyceum]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 59-60.

Представлено результати дослідження рівня оволодіння старшокласниками елементами критичного мислення. Шкільна практика потребує розроблення технології формування критичного мислення школярів в процесі навчання, використання сукупності різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними навчального матеріалу, узагальнення отриманих знань.

The paper presents the results of a study, what level of mastering the elements of critical thinking pupils have. School practice requires the development of technology forming critical thinking of pupils in the learning process, using set of different teaching methods that encourage students to creative activity, create conditions for awareness of educational material, summarizing the knowledge gained.

Головко С. Г. Моніторинг сформованості предметних компетентностей як складник управління якістю освіти [Monitoring of the formation of subject competencies as a component of quality management education]. *Анотовані результати науково-дослідної*

роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 62-63.

Висвітлюється проблема моніторингу рівня сформованості предметних компетентностей як складник управління якістю освіти. Аналізується структура предметної компетентності як динамічне поєднання мотиваційного, світоглядного, змістово-процесуального та емоційно-ціннісного компонентів. Обґрунтовується доцільність використання такого критерію її сформованості, як здатність учня встановлювати логічні зв'язки між набутими знаннями та практичними ситуаціями. Акцентується увага на особливостей розроблення тестових завдань, якнайбільш ефективному інструменті оцінювання рівня сформованості компетентностей.

The problem of monitoring the level of formation of subject competences as a component of quality management education is highlighted. The structure of subject competencies analyzed as a dynamic combination of motivational, philosophical, content-procedural and emotional-value components. The feasibility of using such a criterion of its formation as the ability of the student to establish logical connections between the acquired knowledge and practical situations is substantiated. The emphasis is on the peculiarities of developing test tasks as the most effective tool for assessing the level of competence generation.

Гривко А. В. Мотиваційно-цільовий і операційний складники моніторингу комунікативної компетентності учнів [Motivation-target and operating components of monitoring of students' communicative competency]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік. Київ : Педагогічна думка, 2016. – С. 84–85.*

У тезах узагальнено результати апробації авторського інструментарію для діагностики навчальної мотивації учнів та визначено пріоритетні цілі навчання учнів 5 класів української мови, а також розглянуто результати вивчення в межах підсистеми моніторингу, спрямованої на оцінювання операційного складника навчальної діяльності учнів, полікодового тексту як підґрунтя формування й розвитку ключової комунікативної компетентності.

The thesis summarizes the results of approbation of the author's toolkit for diagnosing pupils' learning motivation and identifies the priority

goals of teaching pupils of the 5th form of the Ukrainian language, as well as examines the results of the study within the monitoring subsystem aimed at evaluating the operational component of pupils' learning activities and polycodal text as the basis for the formation and development of a key communicative competence.

Гривко А. В. Оцінювання учнівської читацької грамотності як базового елемента операційного складника ключової комунікативної компетентності [Evaluation of literacy as the basic element of operation component of key communicative competence]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік.* Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 61–62.

Висвітлено результати дослідження, спрямованого на вивчення сучасних підходів, розроблення і апробацію інструментарію для оцінювання читацької грамотності, що в сучасному тлумаченні є найбільш вагомим компонентом операційного складника ключової комунікативної компетентності. За узагальненими результатами з'ясовано рівень сформованості в учнів 5 і 9 класів читацьких умінь і проаналізовано труднощі, які виникали в учнів під час розв'язування завдань.

The results of the research aimed at studying modern approaches, development and testing of tools for assessing readership literacy, which in modern interpretation are the most important component of the operational component of key communicative competence, are highlighted. According to the generalized results, the level of students' readership skills formation (of grades 5 and 9) and was determined and the difficulties, which arose in students during solving tasks, were analyzed.

Гривко А. В. Складники моніторингу для оцінювання ключової комунікативної компетентності учнів [Monitoring components for evaluation of key communicatal competency of students]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік.* Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 133–135.

У тезах узагальнено результати описового дослідження, спрямованого на визначення й розкриття компонентів багатоскладової системи моніторингу для оцінювання розвитку в учнів комунікативної компетентності як ключової.

The thesis summarizes the results of a descriptive study aimed at identifying and disclosing components of a multi-component monitoring system for assessing the development of key communicative competences of students.

Дворецька Л. Міжнародне порівняльне дослідження TIMSS: уроки для України [TIMSS International Comparative Study: lessons for Ukraine]. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017: освітні трансформації у контексті європейської інтеграції і глобалізації : збірник тез доповідей I Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15-16 червня 2017 р.). Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 46–47.

У матеріалах конференції узагальнено досвід участі України в міжнародному порівняльному дослідженні TIMSS-2007 і TIMSS-2011. Зокрема, зроблено висновок, що формування в Україні експертного середовища в галузі освітніх вимірювань виступає запорукою ефективного функціонування створюваної національної системи моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти.

The materials of the conference summarize the experience of Ukraine's participation in the international comparative study TIMSS-2007 and TIMSS-2011. In particular, it was concluded that the formation of an expert environment in Ukraine in the field of educational measurement serves as a guarantee of the effective functioning of the national system for monitoring and assessing the quality of general secondary education that is being created.

Дворецька Л. П. Вплив форми тестового завдання на результат оцінювання навчальних досягнень учнів з математики [Influence of the form of the test task on the result of assessing the academic achievements of students in mathematics]. Ановані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік . Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 64–65.

У тезах висвітлено результати експериментального дослідження, проведеного науковими працівниками Інституту педагогіки НАПН України на базі експериментальних майданчиків відділу (загальноосвітня школа I-III ступенів № 12 м. Северодонецька, гімназія «Міленіум» № 318 м. Києва), щодо

впливу форми тестового завдання на результат оцінювання навчальних досягнень учнів з математики.

These theses highlight the results of an experimental study conducted by scientists of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Sciences of Ukraine on the basis of experimental sites of the department (secondary school No. 12 I-III of the city of Severodonetsk, Millennium gymnasium № 318 in Kyiv), concerning the impact of the test task form on the assessment result of student achievements in mathematics.

Дворецька Л. П. Нестандартизовані тести з математики: шляхи підвищення якості [Non-standardized math tests: ways of quality improvement]. *Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми теорії і методики навчання математики: до 70-річчя кафедри математики і теорії та методики навчання математики НПУ імені М. П. Драгоманова» (11–13 травня 2017 р., Київ). Київ, 2017. С. 163–164.*

Автором актуалізовано проблему якості нестандартизованих тестів з математики, що використовуються в навчальному процесі. Наведено приклади тестових завдань, уміщених у підручники з математики, які унаочнюють типові помилки розробників тестових завдань. Окреслено шляхи підвищення рівня знань вчителів математики з основ конструювання тестів.

Author emphasizes the problem of the quality of non-standardized math tests used in educational process. Provided are examples of test items from math textbooks, that evidently demonstrate typical mistakes of test items developers. Ways of improvement of knowledge level of math teachers in basic test development are outlined.

Дворецька Л. П. Про рівень ознайомленості вчителів математики з основами побудови тестів [About the level of knowledge of mathematics teachers with the constructing basics of the tests]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 89–90.*

У тезах висвітлено результати експериментального дослідження (анкетування), проведеного науковими працівниками Інституту педагогіки НАПН України у співпраці з Львівським і Вінницьким регіональними центрами

оцінювання якості освіти, щодо готовності вчителів математики до всебічного використання тестів для оцінювання результатів навчальної діяльності учнів основної та старшої школи.

The theses highlighted the results of the pilot study conducted by the scientists of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Science of Ukraine in cooperation with the Lviv and Vinnytsia regional centers for the assessment of the quality of education, as regards the readiness of mathematics teachers for in-depth using the tests to evaluate the results of educational activities of primary and secondary school students.

Дворецька Л. П. Тестові технології в професійній діяльності вчителя математики: два кроки вперед, один – назад [Test technologies in the professional activity of the mathematics teacher: two steps forward, one step back]. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2017) : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції за результатами наукових досліджень (7-8 грудня 2017 р., м. Суми). Суми, 2017. С. 48-49.*

У статті наведено результати опитування вчителів математики на предмет з'ясування їхнього рівня обізнаності з основами конструювання тестів для оцінювання результатів навчальних досягнень учнів. Вказано на доцільність масового підвищення кваліфікації вчителів математики шляхом обов'язкового опрацювання ними спеціального курсу з основ тестології з метою ліквідації тестологічної безграмотності та підвищення рівня тестологічних знань.

The article presents the results of a survey of mathematics teachers in order to find out their level of awareness of the basics of constructing tests to evaluate the results of student achievements. The article highlights the expediency of a massive upgrade of mathematics teachers through compulsory passing of a special course on the basics of testing in order to eliminate testological illiteracy and enhancement the level of knowledge in testology.

Жук Ю. О. Вихідні принципи педагогічних вимірювань в системах моніторингу якості освіти [Output principles of pedagogical measurements in education quality monitoring system]. *Анотовані*

результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 58-59.

У тезах висвітлено основні принципи педагогічних вимірювань у системах моніторингу якості освіти, які ґрунтуються на розгляді особливостей вимірюваних параметрів відповідно до стану об'єкта педагогічного впливу, аналізу й інтерпретації динамічних змінних у аспекті експертного оцінювання певного стану об'єкта вимірювання.

The theses highlight the basic principles of pedagogical measurements in educational quality monitoring systems, which are based on the consideration of the peculiarities of the measured parameters in accordance with the state of the object of pedagogical influence, the analysis and interpretation of dynamic variables in the aspect of expert evaluation of a particular state of the measurement object.

Жук Ю. О. Застосування методів функціонального моделювання для створення систем оцінювання якості освіти [Application of functional modeling methods for education quality assessment systems]. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік. Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 129-131.

У тезах узагальнено результати дослідження, спрямованого на вивчення можливостей застосування методів моделювання моніторингових систем оцінювання якості освіти на основі тестових технологій. Окреслено особливості основного методу й засобів моделювання моніторингових систем.

The thesis summarizes the results of the study aimed at studying the possibilities of applying methods of modeling monitoring systems for assessing the quality of education based on test technologies. The features of the main method and means of modeling of monitoring systems are outlined.

Жук Ю. О. Структурно-функціональна модель системи моніторингу якості освіти [Structural-functional model of the monitoring system of education quality]. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 78-79.

У тезах розкрито сутність структурно-функціональної системи моніторингу якості освіти як дискретного процесу, що складається з

процедур вимірювання, розподілених у часі й забезпечених дидактичним інструментарієм вимірювання.

The thesis discloses the essence of the structural-functional system of monitoring the quality of education as a discrete process, consisting of measurement procedures, distributed in time and equipped with didactic and measuring instruments.

Лукіна Т. О. До питання визначення змісту програми підготовки докторів філософії [To the question of determining the content of training programs for doctors of philosophy]. *Європейські принципи і стандарти підготовки публічних управлінців: орієнтири для України : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 5-6 листоп. 2015 р.)*. Київ : НАДУ, 2015. С. 75-76.

Обґрунтовано актуальність модернізації змісту програм підготовки докторів філософії з державного управління. Наведено приклади зарубіжних моделей докторських програм підготовки. Акцентовано увагу на необхідність вивчення аспірантами методів проведення наукових досліджень у галузі державного управління, основ економіки, статистики, методів кількісного та якісного аналізу для публічної політики, теорії ймовірностей, методів перевірки гіпотез та їх оцінки тощо.

The urgency of the modernization of the content of training programs for PhD in Public Administration is grounded. Examples of foreign models of doctoral training programs are given. Attention is focused on the need for graduate students to study methods of conducting research in public administration, the fundamentals of economics, statistics, methods of analysis for public policy, probability theory, methods for testing hypotheses and evaluation and the like.

Лукіна Т. О. Забезпечення якості освіти як першочергова проблема державного управління освітою в Україні [Ensuring the quality of education as a primary issue of public education management in Ukraine]. *Цілі сталого розвитку: глобальні та національні виміри : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5-6 квітня 2017 року)*. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2017. С. 298-301.

У статті обґрунтовано сутність забезпечення якості освіти як першочергового функціонального завдання державного управління освітою

в Україні На основі аналізу наслідків реалізації державної політики у сфері освіти у статті доведено, що діяльність із забезпечення якості освіти має бути спрямована на створення умов, способів та інструментів для реалізації права людини на освіту і підвищення конкурентоспроможності держави у контексті сучасних суспільно-політичних змін і реалізації вимог соціального і економічного розвитку. Обґрунтована необхідність проведення сутнісних змін у механізмах забезпечення якості освіти як суспільно важливого і заздалегідь визначеного параметра розвитку.

The article substantiates the essence of ensuring the quality of education as a top-priority functional task of public administration in the field of education in Ukraine. Based on the analysis of the consequences of the implementation of the public policy in the field of education, the article argues that the activities aimed at ensuring the education quality should be aimed at creating conditions, methods and tools for the realization of right to education and to increase the state's competitiveness in the context of modern socio-political changes and implementation of the requirements of social and economic development. The necessity of carrying out essential changes in the mechanisms of ensuring the quality of education as a socially important and predetermined development parameter is substantiated.

Лукіна Т. О. Концептуальні підходи до формування переліку показників якості загальної середньої освіти [Conceptual approaches to the formation of a list of these secondary education quality indicators]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 81-82.

У статті визначено концептуальні засади побудови переліку показників якості загальної середньої освіти. Обґрунтовано основні технологічні вимоги, яким мають відповідати показники якості загальної середньої освіти як інструменти реалізації аналітико-прогностичної та аналітичної діяльності із забезпечення та управління якістю освіти на відповідному рівні управління. Сформульовано основні принципи добору цих показників. Їх дотримання забезпечує можливість отримання дієвого інструменту для збору необхідної статистичної інформації про досягнуту якість загальної середньої освіти.

The article defines the conceptual foundations for constructing a list of the secondary education quality indicators. The basic technological requirements for the indicators of quality of general secondary education as

the tools for realization of analytical and forecasting and analytical activity on providing and managing the quality of education at the appropriate level of management are substantiated. The basic principles of selection of these indicators are formulated. Their compliance provides the opportunity to obtain an effective tool for collecting the necessary statistical information about the achieved of secondary education quality.

Лукіна Т. О. Концептуальні підходи до формування систем моніторингу якості загальної середньої освіти: світовий досвід [Conceptual approaches to the formation of monitoring systems of secondary education quality: world experience]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 131-132.

Виявлено, що під впливом суспільних процесів, цілей і завдань, які постають перед системою освіти, відбувається еволюція уявлень про сутність якості освіти, зокрема загальної середньої. Розкрито концептуальні засади до формування систем моніторингу якості загальної середньої освіти. Обґрунтовано призначення та спрямованість оцінювання якості загальної середньої освіти. З'ясовано, що вихідним етапом у побудові критеріальної основи моніторингу якості освіти є оцінка доступності освіти для дитини з точки зору територіальної віддаленості навчального закладу і фізичної доступності послуг для людей з особливими потребами, дотримання гендерної рівності, наявності кваліфікованих вчителів і навчальних матеріалів. Доведено, що концепт європейських підходів до оцінювання якості загальної середньої освіти базується на необхідності оцінки умов (чинників) існування та оточення школи, якості шкільного середовища та характеристик учнів.

It was discovered that under the influence of social processes, goals and tasks that are facing the education system, there is an evolution of ideas about the essence of the education quality, in particular the secondary education. The conceptual foundations for the formation of monitoring systems of general secondary education quality are revealed. The purpose and direction of the assessment of the general secondary education quality is substantiated. It was clarified that the initial stage in the construction of a criterial basis for the education quality monitoring is the assessment of the availability of education for the child in terms of the territorial separation of

the educational institution and the physical accessibility of services for people with special needs, gender equality, the availability of qualified teachers and educational materials. It is proved that the concept of European approaches to the assessment of the quality of general secondary education is based on the need to assess the conditions (factors) of the existence and environment of the school, the quality of the school environment and characteristics of the students.

Лукіна Т. О. Організаційно-методичні засади моніторингових систем якості загальної середньої освіти In: [Organizational and methodical principles of monitoring systems of general secondary education quality]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 57-58.

Визначено сутність організаційно-методичних засад моніторингових систем якості освіти, зокрема загальної середньої. Зазначені засади являють собою певну сукупність теоретичних положень і умов, які визначають правила, принципи, алгоритми, методики забезпечення функціонування моніторингових систем якості загальної середньої освіти та проведення відповідних досліджень. Вони складаються з концептуальних, нормативно-правових, технологічних і методичних засад.

The essence of the organizational and methodological foundations of the systems for education quality monitoring, in particular the general secondary education, is determined. These principles represent a certain set of theoretical provisions and conditions that determine the rules, principles, algorithms, methods for ensuring the functioning of the monitoring systems for general secondary education quality and conducting relevant research. They consist of conceptual, normative-legal, technological and methodical foundations.

Лукіна Т. О. Освітні потреби слухача як основа формування змісту післядипломної освіти [Educational needs of the student as a basis for the formation of the content of postgraduate education]. *Зб. тез Всеукраїнської Інтернет-конференції «Актуальні проблеми університетської та професійної післядипломної освіти в кризових умовах»*. Київ, 2015. С. 64-65.

У статті обґрунтовано доцільність вирішення проблеми визначення змісту післядипломної педагогічної освіти шляхом вивчення освітніх потреб споживачів освітніх послуг. З цією метою запропоновано повною мірою реалізовувати технології маркетингу освітніх послуг у системі післядипломної педагогічної освіти.

The article substantiates the expediency of solving the problem of determining the content of postgraduate pedagogical education by studying the educational needs of educational services users. To this end, it is proposed to fully implement the technology of marketing educational services in the system of postgraduate pedagogical education.

Лукіна Т. О. Політика забезпечення якості освіти в контексті соціально-гуманітарного розвитку України [The policy of ensuring the quality of education in the context of social and humanitarian development of Ukraine]. *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали 11-ої наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Дніпро, 1 грудня 2017 р.)*. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 587-590.

Обґрунтовано якість освіти як основу забезпечення соціально-гуманітарного розвитку та економічного зростання, конкурентоспроможності країни та зміцнення її наукового та інтелектуального потенціалу. Проаналізовано результативність державної освітньої політики на основі оцінок Всесвітнього економічного форуму, індексу людського розвитку та інших міжнародних рейтингів. Доведено неадекватність механізмів реалізації державної політики забезпечення якості освіти.

The quality of education as the basis of ensuring social and humanitarian development and economic growth, competitiveness of the country and strengthening of its scientific and intellectual potential is grounded. The effectiveness of the public educational policy on the basis of assessments of the World Economic Forum, the index of human development and other international ratings is analyzed. The ineffectiveness of the mechanisms for implementing the public policy of education quality ensuring is proved.

Лукіна Т. О . Сформованість громадянської компетентності публічних службовців як мірило якості їх професійної освіти [The formation of citizenship competence of public servants as a measure of

the quality of their professional education]. *Актуальні питання формування та розвитку громадянських компетентностей в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 17-18 березня 2016 р.)*. Київ, 2016. С. 168-172.

Розкрито зміст якості освіти на засадах компетентнісного підходу. Проаналізовано сутність громадянської компетентності та її місце у структурі професійної компетентності публічних службовців. Обґрунтовано необхідність визнання громадянської компетентності показником якості професійної освіти публічних службовців.

The content of the education quality is based on the principles of a competent approach. The essence of citizenship competence and its place in the structure of public servants professional competence are analyzed. The necessity of recognition of citizenship competence as an indicator of the professional education quality of public servants is substantiated.

Ляшенко О. І. Адаптивне навчання як ознака сучасних дидактичних систем [Adaptive learning as a sign of modern didactic systems]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 56-57.

У тезах охарактеризовано сутність адаптивної системи навчання, висвітлено її переваги для загальноосвітніх навчальних закладів, визначено основні умови організації адаптивного навчання як складника системи оцінювання якості освіти на основі тестових технологій.

The thesis describes the essence of the adaptive system of education, highlights its advantages for general education institutions, defines the main conditions for the organization of adaptive learning as a component of the system for assessing the quality of education based on test technologies.

Ляшенко О. І. Адаптивне тестування в моніторингових системах оцінювання якості освіти [Adaptive testing in monitoring systems for assessing the quality of education]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 80-81.

У тезах охарактеризовано сутність адаптивної системи навчання, висвітлено її переваги для загальноосвітніх навчальних закладів,

представлено процедуру оцінювання досягнутих результатів учнів за технологією адаптивного тестування.

These thesis describe the essence of the adaptive system of education, the advantages for general education institutions are highlighted and the procedure for assessing the achievements of pupils through adaptive testing technology is presented.

Науменко С. Зарубіжний досвід застосування комп'ютерного адаптивного тестування [Foreign experience of computer adaptive testing]. Педагогічна компаративістика – 2016: освітні реформи та інновації у глобалізованому світі : матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 06 червня 2016 р.). К. : Педагогічна думка, 2016. С. 192–196.

У тезах розкрито зміст поняття «комп'ютерне адаптивне тестування», коротко охарактеризовано три його види, представлено зарубіжний досвід застосування комп'ютерного адаптивного тестування, зокрема, його використання як випускні шкільні іспити у Грузії, та описано перспективи застосування комп'ютерного адаптивного тестування в Україні (у тесті загальної навчальної компетентності).

In the theses the content of the term "computer adaptive testing» is disclosed with the brief description of its three species, a foreign experience of computer adaptive testing is presented, in particular, its use as a final school exams in Georgia and the prospects of computer adaptive testing Ukraine (general educational competence test) are described.

Науменко С. Міжнародні порівняльні дослідження якості загальної середньої освіти та їх досвід для України [The international comparative studies of the quality of general secondary education and their experience for Ukraine]. Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст : матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 11 червня 2015 р.). Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 71–74.

У тезах представлено український досвід участі у міжнародних порівняльних дослідженнях якості загальної середньої освіти. Розкрито мету й інструментарій Міжнародного порівняльного дослідження якості загальної середньої освіти TIMSS та Національного дослідження «Моніторинг якості

загальної середньої освіти за результатами навчання учнів у початковій та основній школі» (2013 р.).

In these theses the Ukrainian experience of participation in the international comparative studies of the quality of general secondary education was presented. The purpose and tools of the International comparative study of the quality of general secondary education TIMSS and the National study "Monitoring of the quality of general secondary education by the pupils' results of studying at primary and basic schools" (2013) are revealed.

Науменко С. Шкільні випускні іспити з метою сертифікації: вітчизняний і зарубіжний досвіди [School final examinations for certification: domestic and foreign experiences]. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта - 2017: освітні трансформації у контексті європейської інтеграції і глобалізації : збірник тез доповідей і Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15-16 червня 2017 р.)*. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 57-60.

У тезах подано коротку інформацію про шкільні випускні іспити з метою сертифікації в Україні, Грузії, Російській Федерації, Китайській Народній Республіці, Ізраїлі. Зокрема, представлено форми цих іспитів та їх назви, перераховано навчальні предмети з яких учень (випускник) може скласти шкільні випускні іспити з метою сертифікації, описано процедуру вибору учнем (випускником) навчальних предметів та процедуру складання іспиту, висвітлено довід країн щодо використання результатів шкільних випускних іспитів з метою сертифікації як вступних іспитів у вищі навчальні заклади країни.

The theses provided brief information about school graduation examinations for certification in Ukraine, Georgia, the Russian Federation, the People's Republic of China and Israel. In particular, the forms of these examinations and their titles are presented, the academic subjects from which the student (graduate) can pass the school final exams for certification purposes are listed, the subjects selection procedure the student (graduate) employ, as well the procedure of passing an exam is described, the experience of the countries as to making use of the results of school graduation exams with a view to certify the entrance exams in higher educational institutions of the country is highlighted.

Науменко С. О. Використання анкет у порівняльних дослідженнях якості загальної середньої освіти [The use of the questionnaires in the comparative studies of the quality of general secondary education]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2015 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 135–136.

У тезах проаналізовано особливості анкет як інструментарію порівняльних досліджень якості загальної середньої освіти. Показано, що використання анкет разом із тестами дозволяє виявити зв'язок між результатами тестування і станом певного фактора, сформулювати гіпотези щодо впливу факторів, а також у подальших дослідженнях спрогнозувати результати учнів, які відповідають різним станам цих факторів. Охарактеризовано анкети, які використовуються у міжнародному дослідженні TIMSS та використовувалися у Національному дослідженні «Моніторинг якості загальної середньої освіти за результатами навчання учнів у початковій та основній школі» (2013 р.). Висвітлено фактори, які впливають на рівень навчальних досягнень українських учнів з математики і природничих предметів, що були виявлені за результатами участі України у TIMSS-2007 і TIMSS-2011.

In these theses the features of the questionnaires as tools of the comparative studies of the quality of general secondary education were analyzed. It is shown that the use of the questionnaires alongside with tests allows us to find out the connection between the results of testing and the state of a certain factor, to formulate the hypotheses as to the influence of the factors, and to predict the results of pupils in future studies that correspond to different states of these factors. The questionnaires that are being used in the international study TIMSS and have been using in the National study "Monitoring of the quality of general secondary education by the pupils' results of studying at primary and basic schools" (2013) were described. The factors that influence the level of the educational achievements of Ukrainian pupils in mathematics and nature sciences, which were discovered by the results of Ukraine's participation in TIMSS-2007 and TIMSS-2011, were highlighted.

Науменко С. О. Експериментальне визначення особливостей системи чинників, що впливають на формування схильностей і

професійних інтересів учнів [Experimental determination of the features of the system of factors influencing the formation of pupils' aptitudes and professional interests]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 63–64.

У тезах представлено результати дослідження з проблеми створення моніторингової системи оцінювання природничо-наукової компетентності учнів закладу загальної середньої освіти (із застосуванням тестових технологій). Висвітлено результати експерименту, метою якого було виявлення чинників, які впливають на рівень навчальних досягнень і компетентностей учнів закладу загальної середньої освіти.

In these theses presented the results of research on the problem of creating of monitoring system for assessing the natural and science competence of pupils of the institution of general secondary education (with the use of test technologies). The results of the experiment, aimed at identifying the factors influencing the level of educational achievements and competences of the pupils of institution of general secondary education were highlighted.

Науменко С. О. Місце, роль і значення анкетування у порівняльних дослідженнях якості загальної середньої освіти [The place, role and meaning of questionnaires in comparative studies of the quality of general secondary education]. *Тези учасників V Міжн. наук.-метод. конф. «Освітні вимірювання – 2015 «Реформування зовнішнього незалежного оцінювання: методологія, модель, основні складові» (30 вересня – 2 жовтня 2015 р., м. Одеса)* [Електронний ресурс]. Одеса, 2015. http://fm.ndu.edu.ua/wb/media//yu-koval/EA-2015_Tezy1.pdf. – С. 122–124.

У тезах проаналізовано особливості анкет як інструментарію порівняльних досліджень якості загальної середньої освіти. Охарактеризовано анкети, які використовуються у міжнародному дослідженні TIMSS та використовувалися у Національному дослідженні «Моніторинг якості загальної середньої освіти за результатами навчання учнів у початковій та основній школі» (2013 р.). Висвітлено фактори, які впливають на рівень навчальних досягнень українських учнів з математики і

природничих предметів, що були виявлені за результатами участі України у TIMSS-2011.

In these theses the features of the questionnaires as the tools of the comparative studies of the quality of general secondary education were analyzed. The questionnaires that are being used in the international study TIMSS and have been using in the National study "Monitoring of the quality of general secondary education by the pupils' results of studying at primary and basic schools" (2013) were described. The factors that influence the level of the educational achievements of Ukrainian pupils in mathematics and nature sciences, which were discovered by the results of Ukraine's participation in TIMSS-2011, were highlighted.

Науменко С. О. Моніторингова система оцінювання рівня загальноосвітньої підготовки учнів [Monitoring system for assessing the level of general education of pupils]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік.* Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 85–86.

У тезах представлено моніторингову систему оцінювання рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розкрито мету моніторингу в освіті, охарактеризовано його об'єкти й інструментарій. Висвітлено, що одним із видів джерел моніторингу є дані міжнародних порівняльних досліджень якості загальної середньої освіти. Розкрито інструментарій таких міжнародних порівняльних досліджень якості загальної середньої освіти, як TIMSS, PISA, PIRLS.

These theses presented the monitoring system for assessment of the level of general education of pupils. The purpose of monitoring in education was revealed, as well its objects and tools were described. It was highlighted that the dates of international comparative studies of the quality of general secondary education is one of the types of monitoring sources. The tools of such international comparative studies of the quality of general secondary education as TIMSS, PISA, PIRLS were revealed.

Смолінчук Л. С. Теоретико-методичні основи застосування тестових технологій в моніторингових системах оцінювання метапредметних компетентностей учнів основної і старшої школи [Theoretical and methodical bases of application of the test technologies

in the monitoring systems of evaluation of metasubjective competences of pupils of primary and high school]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 86-87.

У тезах висвітлено теоретико-методичні основи застосування тестових технологій в моніторингових системах оцінювання метапредметних компетентностей учнів основної і старшої школи. Виявлено, що метапредметні результати навчання визначаються переважно психологічними характеристиками, а системний підхід до оцінювання метапредметних компетентностей учнів основної та старшої школи може бути покладений в основу моніторингових систем оцінювання якості освіти.

These theses highlighted theoretical and methodological bases of applying of test technologies in monitoring systems of evaluation of metasubjective competencies of pupils of primary and high school. It has been found that meta-objective learning outcomes are determined mainly by psychological characteristics, and the systematic approach to the assessment of metasubjective competencies of students who are in a primary and upper secondary school can be used as a basis for monitoring systems for assessing the quality of education.

Топузова А. В. Визначення методичного потенціалу підручника географії під час організації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання фізичної географії [Determination of the methodological potential of the textbook of geography during the organization of cognitive activity of students in the process of studying physical geography]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік*. Київ : Педагогічна думка, 2016. С. 88-89.

У тезах представлено методичний потенціал підручника географії під час організації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання фізичної географії. Окреслено фактори, від яких залежить ефективність організації роботи учнів з підручником географії; запропоновано положення організації роботи з підручником географії.

These theses present the methodical potential of the textbook of geography during the organization of cognitive activity of students in the process of studying physical geography. The factors on which the

effectiveness of organizing the work of students with the textbook of geography depends are outlined; the provision of organization of work with the textbook of geography was proposed.

Топузова А. В. До питання структури підручників географії [The question of the structure of textbooks geography]. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік.* Київ : Педагогічна думка, 2017. С. 60-61.

У тезах висвітлено структуру і зміст сучасних підручників географії; окреслено завдання для авторів підручників, якими вони повинні користуватися під час проектування шкільних підручників географії.

The theses highlighted the structure and content of modern geography textbooks; outlined the task for the authors of textbooks that they should use when designing school geography textbooks.

ДИСЕРТАЦІЇ

Жук Ю. О. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старшокласників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання [Teoretiko-methodical bases of the organization of educational activity of senior pupils in the conditions of the computer-oriented environment of training] : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2017. 468 с.

Дисертація у формі монографії на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук із спеціальності 13.00.09 – теорія навчання. – Інститут педагогіки НАПН України, Київ, 2017.

У монографії розглянуто основні теоретичні і методичні проблеми теорії навчання в умовах інформатизації освіти, дискусійні питання щодо наслідків інформатизації навчального процесу у старших класах середньої школи. Наведено результати дослідження особливостей навчального процесу природничо-математичних дисциплін в середній загальноосвітній школі в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання. Описано результати теоретичного та емпіричного аналізу проблем комп'ютерно орієнтованих технологій навчання, особливості структури і складових середовищ навчання, побудованих на базі цифрових технологій, дослідження структурно-функціональних особливостей навчально-пізнавальної діяльності і понятійних структур, сформованих у старшокласників в процесі навчання в умовах різних середовищ навчання. Монографія призначена для студентів, магістрів з спеціальностей природничо-математичних дисциплін та викладачів педагогічних університетів, учителів профільних класів загальноосвітньої школи, слухачів системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та всіх, хто цікавиться проблемами інформатизації навчального процесу.

Dissertation in the form of a monograph for the Degree of Doctor of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.09 – Theory of Education. – Institute of Pedagogics of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2017.

The monograph deals with the main theoretical and methodological problems of the theory of learning in the context of the informatization of education, discussion questions about the consequences of the informatization of the educational process in the upper grades of the secondary school. The results of a study of the peculiarities of the educational process in natural-mathematical disciplines in the secondary school are presented in the context of a computer-oriented learning environment. The results of the theoretical and empirical analysis of the problems of computer-oriented learning technologies, the features of the structure and constituent learning environments built on the basis of digital technologies, the study of structural and functional features of educational and cognitive activities and conceptual structures formed in high school students in the context of various learning environments are described. The results of the theoretical and empiric analysis of computer-oriented learning technologies, peculiarities of structures and components of educational environments, based on digital technologies, investigation of structural and functional peculiarities of learning and cognitive activity and conceptual structures formed in pupils of upper secondary school in the learning process under conditions of various educational environments are described.

